

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

بخش زبان و ادبیات فارسی

پایان نامه ی تحصیلی برای دریافت درجه ی کارشناسی ارشد رشته ی زبان و ادبیات
فارسی گرایش محض

بررسی اقشار اجتماعی در دو اثر «کلیله و دمنه» و «مرزبان نامه»

مؤلف:

پیمان آقابیگی پور

استاد راهنما:

دکتر احمد امیری خراسانی

استاد مشاور:

دکتر محمدصادق بصیری

آبان ماه ۱۳۹۲

تقدیم به:

این پژوهش ناچیز را اگر قدر و منزلتی است ، هدیه می کنم به
استاد بالیافت وارزندهٔ زبان و ادبیات فارسی ایران، جناب دکتر احمد امیری خراسانی به پاس
لیافت و افتخارشان در جامعهٔ ادبی ایران
و دانشگاه شهید باهنر کرمان
و استادان محترم گروه زبان و ادبیات فارسی مجتمع پردیس دانشگاه آزاد اسلامی سیرجان
و دانشگاه صنعتی سیرجان
و تمامی دوستان و علاقمندان به رشتهٔ زبان و ادبیات فارسی

تشکر و قدردانی

سپاس بی کران از آن خداوندی است که حقیقت محض است، حمد بی حد و ثنای بی عد ، پادشاهی را که افتخار کسب فیض از بارگاه استادان گرانمایه و دانشمندی را برای من فراهم ساخت، که فراتر از ادب درس و دانش، ادب نفس را در محضرشان آموختم . بنابراین به رسم ادب و قدردانی، تا به ابد، حق شناس و سپاسگزار زحمات آنان خواهم ماند.

از استاد بزرگوار و با ابه ت بخش زبان و ادبیات فارسی دانشگاه شهید باهنر کرمان، جناب دکتر احمد امیری خراسانی، به پاس نکته سنجی های عالمانه و بازننگری های موشکافانه ، سپاسگزارم . اندیشمندی، درایت و بردباری ایشان این راه دشوار را برایم هموار ساخت . در طول دوران تحصیل از دریای دانش و معلومات گسترده ایشان، بهره ها بردم و درس زندگی آموختم . رفتار و نوع برخورد ایشان، سر لوحه جاودانگی راه زندگی من خواهد شد، بی شک شاگردی ایشان مایه مباهات است .

از استاد محترم و نیک منش، جناب دکتر محمد صادق بصیری که زحمت مشاوره این تحقیق را پذیرفته و با رویی گشاده و متانتی منحصر به فرد و قابل تحسین، حقیر را راهنمایی و کمک کردند، تشکر و قدردانی می کنم .

از استاد فرزانه و دانشمند، جناب دکتر محمود مدبری که در این مدت از گلزار علم و دانش بی حدشان گلهای فراوانی چیدم ، خالصانه سپاسگزاری می کنم .

از استاد ارجمند، جناب دکتر عنایت الله شریف پور و خانم دکتر، نجمه حسینی که زحمت مطالعه و داوری این پژوهش را متحمل شدند، سپاس شایان دارم .

از سایر استادان محترم بخش زبان و ادبیات فارسی این دانشگاه ، جناب دکتر محمد رضا صرفی که در طول تحصیل ، همواره ایشان را در کمال خوش خلقی و متانت ویژه ای یافتم و جناب دکتریحیی طالبیان و سرکار خانم، دکتر مهین دخت فرخ نیا و دیگر بزرگان این بخش که حق بسزایی به گردن اینجانب دارند ، تشکر و قدردانی می کنم .

در پایان، بر خود واجب می دانم که از تلاش ها و زحمات ارزنده سرکار خانم احمدی، مسؤل دفتر بخش زبان و ادبیات فارسی این دانشگاه که ، با رویی خوش و برخوردی بزرگوارانه همیشه موجبات امید و شوق به تحصیل را ، در قلب دانشجویان این رشته فراهم می سازد ، تشکر و قدردانی کنم .

چکیده :

بررسی اقشار اجتماعی در دو اثر « کلیده و دمنه » و « مرزبان نامه »

از آنجا که کتاب « کلیده و دمنه » به قلم نصر الله منشی و « مرزبان نامه » اثر سعد الدین وراوینی، از امهات کتب فارسی و به عنوان کتابهای خرد ، دانش ، پادشاهی و مملکتداری ، تجربه و سیاست می باشند و راه و روش چگونه زندگی کردن صحیح را به انسانها می آموزند، از دیرباز تا کنون مورد استفاده و مطالعه همگی اقشار اجتماعی و سیاسی بوده اند و به خاطر اهمیت محتوا و نثر مرغوبشان، به چند زبان گوناگون ترجمه شده اند، بنابراین بررسی نکات ارزشمند این دو کتاب ، ضروری به نظرمی رسد. از جمله مطالب قابل اعتنا در این دو کتاب ، بررسی انواع گروههای اجتماعی است که می تواند، درک و فهم درستی از جایگاه اقشار مختلف اجتماعی در طول تاریخ به مخاطب خود ارائه نماید . در این نوشته برای تحلیل اقشار اجتماعی ، ابتدا آشنایی با اجتماع ، تعریف جامعه، اقشار اجتماعی و سیاست بررسی گردید و نظریات برخی از بزرگان ادبی بنا به نیاز و محتوای متن مطرح شده است . فصلی در مورد نثر فارسی و فصل دیگری هم به اختصار ، در مورد دو کتاب مذکور ، جهت معرفی آنان به خوانندگان بیان گردید و چنین می نماید که هنوز دریایی از نکته ها و مطالب ناب در این کتابهای ارزشمند ، ناشناخته باقی مانده است که امید می رود در پژوهش محققان و صاحب نظران مورد بررسی قرار بگیرند . اطلاعات جمع آوری شده در این پژوهش به صورت مطالعات کتابخانه ای ، فیش برداری و سندکاوی انجام شده است .

واژه های کلیدی: نثر فارسی، کلیده و دمنه، مرزبان نامه، طبقات اجتماعی، قشر

بندی اجتماعی ، سیاست ، جامعه .

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	فصل اول: کلیات و مقدمات
۲	۱-۱- مقدمه
۶	۲-۱- بیان مسأله
۶	۳-۱- اهداف تحقیق
۷	۴-۱- ضرورت تحقیق
۸	۵-۱- پیشینه نظری و تجربی تحقیق
۸	الف- چکیده تحقیقات انجام شده در ایران
۸	ب - چکیده تحقیقات انجام شده در خارج از ایران
۹	۶-۱- روش اجرای تحقیق
۹	الف - نوع تحقیق بر اساس طرح تحقیق و اهداف تحقیق
۹	ب - شیوه های جمع آوری داده ها
۹	پ - ابزار های تحقیق
۹	ت - فهرست فعالیت های مورد نیاز برای اجرای تحقیق به ترتیب زمانی
۱۰	۷-۱- استفاده کنندگان از تحقیق
۱۰	۸-۱- فرضیه های تحقیق
۱۱	۹-۱- تعریف برخی مفاهیم مطرح شده در سؤال یا فرضیه های تحقیق
۱۳	فصل دوم: نثر فارسی
۲۰	فصل سوم : « کلیده و دمنه » و « مرزبان نامه »

فصل چهارم: «جامعه و اقشار اجتماعی» و «قشر بندی اجتماعی»

۱-۴- جامعه و اقشار اجتماعی ۲۷

۲-۴- قشر بندی اجتماعی ۳۲

فصل پنجم: «پیشینه قشر بندی اجتماعی در کشور ایران»

۱-۵- تاریخچه قشر بندی اجتماعی در ایران ۴۱

۲-۵- هدف از قشر بندی اجتماعی ۴۶

فصل ششم: اقشار و طبقات اجتماعی در کتاب «کلیله و دمنه» و

«مرزبان نامه»

۱-۶- پادشاهان ۵۱

۱-۱-۶- سایه خدا در روی زمین ۵۲

۲-۱-۶- قدرت برتر ۵۳

۳-۱-۶- ویژگیهای پادشاه ۵۴

۱-۳-۱-۶- صفات پسندیده ۵۴

۲-۳-۱-۶- صفات ناپسند ۵۶

۲-۶- وزیران ۵۹

۳-۶- قاضیان ۶۶

۱-۳-۶- ویژگی های قاضیان ۶۷

۱-۱-۳-۶- عدالت (قاضیان عادل) ۶۷

۲-۱-۳-۶- جور و فساد (قاضیان فاسد) ۶۸

۴-۶- بازرگانان ۷۲

- ۷۳ ۱-۴-۶- بازرگانان دانا و خردمند
- ۷۵ ۲-۴-۶- بازرگانان جاهل
- ۷۹ ۵-۶- زاهدان
- ۸۶ ۶-۶- طبیبان
- ۹۱ ۷-۶- خنیاگران
- ۹۷ ۸-۶- دهقانان
- ۱۰۱ ۹-۶- منجمان
- ۱۰۵ ۱۰-۶- درودگران
- ۱۱۰ ۱۱-۶- صیّادان
- ۱۱۵ ۱۲-۶- زرگران
- ۱۱۹ ۱۳-۶- برزگران
- ۱۲۴ ۱۴-۶- کفشگران
- ۱۲۹ ۱۵-۶- آهنگران
- ۱۳۲ ۱۶-۶- ساریانان
- ۱۳۷ ۱۷-۶- شبانان
- ۱۴۱ ۱۸-۶- جولاهگان (بافندگان)
- ۱۴۶ ۱۹-۶- طرّاران (دزدان)
- ۱۵۲ ۲۰-۶- رسولان
- ۱۵۶ ۲۱-۶- عالمان دین
- ۱۶۰ ۲۲-۶- آسیابانان
- ۱۶۲ ۲۳-۶- باغبانان

۱۶۴ بازداران ۲۴-۶

۱۶۶ طبّاخان ۲۵-۶

۱۶۸ دیبا فروشان ۲۶-۶

۱۶۹ حجّامان یا حجّامی (حجامت) ۲۷-۶

فصل هفتم : «نتیجه گیری»

۱۷۲ نتیجه گیری

۱۷۵ منابع و مأخذ

فصل اوّل

کلیّات و مقدمات

۱-۱ - مقدمه

از مهمترین کتابهایی که جزو ادبیات تعلیمی و اندرزی در زمینه داستانهای حیوانات یا فابل، قابل بحث و بررسی و شایسته مطرح شدن در ادبیات و محافل علمی می باشند، « کلیله و دمنه » و « مرزبان نامه » است. نکته جالب و شگفت انگیز در این دو کتاب، توجه همه جانبه این کتابها به بیشتر اقشار و طبقات اجتماعی است، که از این حیث درسهایی ارزنده به آنان می دهد، اگرچه این داستان ها در قالب فابل و از زبان حیوانات گوناگون بیان شده، اما اگر با دیده فکرت بین در آنها تعمق شود، به راحتی آشکار می شود که هریک از این حیوانات، نماد یک قشر اجتماعی و افراد بشری در زندگی روزمره می باشند. لذا بررسی، تفکیک و واکاوی طبقات اجتماعی در این دو کتاب، برای روشن شدن اوضاع اقتصادی، سیاسی، تاریخی و اجتماعی آن زمان و جو حاکم بر جامعه روزگار مؤلفان و درک بهتر این متون، مفید و لازم است.

در این پژوهش ابتدا با تکیه به برخی از متون علوم اجتماعی که مربوط به جامعه و اقشار اجتماعی مورد بحث ما می باشد، قشر بندی اجتماعی و پیشینه آن در کشور ایران بررسی گردید. سپس فصلی در مورد نثر فارسی بیان شد، زیرا این دو کتاب معروف، در حوزه نثر فارسی می باشند و فصلی به طور اختصار در مورد دو کتاب مزبور و تعریف واژگان کلیدی این پژوهش به صورت علمی، نظریات گوناگون در مورد این دو کتاب و سخن بزرگان و مشاهیر ادبی، تحقیقات کتابخانه ای، فیش برداری و سند کاوی آورده شد و سعی گردید، تا حدودی به روشن شدن آداب و رسوم جامعه آن زمان و شفاف سازی برخی از مشکلات این کتابها، کمک شود و نیز آشنایی با هنر، فرهنگ و باور های این مرز و بوم از طریق مطالعه آثار گذشتگان، علی الخصوص آثار کهن ادبی و آشنایی با جامعه و فرهنگ و رسوم گذشته، امکان پذیر می شود. حوزه کار ما در این پژوهش، جامعه و اقشار اجتماعی است، انسان نیز موجودی اجتماعی می باشد و با جامعه و اصناف گوناگون اجتماعی در مراد و تعامل است، لذا برای

رسیدن به یک زندگی ایده آل و جامعه آرمانی، همگی ما نیاز به آگاهی از آداب و رسوم جامعه گذشته و مشکلات آن در ادوار قبل داریم تا بتوانیم از آنها درس زندگی گرفته و یک جامعه عدالت محور با اهداف متعالی بسازیم. بنابراین اگر اقبال و شغل های اجتماعی، جامعه شناسی و فرهنگ و عصر جامعه گذشته را به فراموشی بسپاریم و از آنها آگاهی نداشته باشیم، هرگز نمی توانیم یک جامعه سالم داشته باشیم. در بررسی این دو کتاب، حدود سی قشرا اجتماعی تحلیل گردید. قابل ذکر است که در قدیم مشاغل همچون: مکتب و مکتب داری و معلمی، محتسب، دلاکی، سقایت (آب دادن)، مستوفی (مأمور مالیات)، سرباز و نظامی و جنگاور، شاعران، دبیران، گدایان و مستمندان و مواردی از این قبیل در بین مردم و جامعه و دربار رواج داشته است. به نظرمی رسد که اگر اینها هم در متون مورد نظر، ذکر آنها شده بود و مورد بررسی قرار می گرفت، پژوهش مورد نظر کاملتر می شد، اما چون اساس کار این پژوهش بررسی اقشار اجتماعی موجود در این دواثر می باشد، نامی از مشاغل مذکور در این دواثر، بیان نشد.

در این تحقیق سعی گردید هم مشاغل دولتی و درباری و هم مشاغل بازاری و کسبه و همچنین گروه طبقه مربوط به حوزه دین، مد نظر قرار گیرد، تا تقریبا تصویری کلی از جامعه آن عصر نمایان شود. در این دو کتاب، آنچه که پررنگ تر از دیگر اقشار اجتماعی است، نقش پادشاه است که مشبع تراز دیگر اقشار اجتماعی در این تحقیق نسبت به آن بحث گردید، این نقش در کتاب «کلیله و دمنه» که نماد آن شیر، می باشد و همچنین وزیران کاردان، اما حسودی که فقط به فکر منافع خویش هستند و نماد آن، دمنه می باشد و نیز وزیران پاکدل و دلسوزی که در راه خدمتگزاری به پادشاه و مملکت بدون ریا از هیچ کوشش صادقانه ای دریغ نمی کنند و عاقبت قربانی حقد حاسدان و کینه توزان می گردند که نماد آن در این داستان، شنبه می باشد و در هر دو کتاب، دیگر اقشار مردمی و اجتماعی که هر حیوانی نماد یکی از آنهاست، در جای خود خواهد آمد. برخی از این اقشار مردمی در هر دو کتاب مورد بحث آمده و برخی فقط در یکی از این کتابها ذکر شده اند که همگی آنان بررسی گردید. طبقات اجتماعی و قشر بندی، شامل زیر مجموعه ها و شاخص هایی از جمله: قشرا اجتماعی، منزلت اجتماعی، پایگاه اجتماعی و شغل و حرفه

های اجتماعی می باشد. محور کار این پژوهش بررسی شغل و حرفه های اجتماعی این دو کتاب، در طبقات و قشرهای اجتماعی می باشد. همانطور که قبل از این هم ذکر شد، برای این مهم ابتدا فصلی در مورد جامعه و اقشار اجتماعی و قشر بندی اجتماعی و سپس فصلی در مورد پیشینه قشر بندی اجتماعی در کشور ایران آورده شد و پس از آنکه اصول جامعه شناسی و طبقات آن بررسی گردید، شغل های اجتماعی که درون این طبقات شکل می گیرد، بررسی شده است.

تعریف قشر بندی و طبقات اجتماعی : برای تفهیم این موضوع به خوانندگان این پژوهش

، اکنون چند تعریف از قشر بندی و طبقات اجتماعی در مقدمه ذکر می شود که کلید و راهرویی باشد برای ورود به بحث اصلی این تحقیق و این موارد به طور کامل، در فصل چهارم و پنجم این پژوهش، بیان شده اند. «قشر بندی به معنای عام خود دلالت دارد بر قرار دادن دسته یی از اقلام در طول یک پیوستار و گروه بندی آن دسته از اقلامی که دارای موقعیت بالنسبه مشترکی هستند بر روی این پیوستار؛ قشر بندی به این معنی عام خود دلالت دارد بر ترتیب یافتن اقلام به نحو فوق. در علوم اجتماعی اصطلاح قشر بندی معنی محدودتری یافته که عبارت است از فرایندی که از طریق آن یا ساختار حاصله بر اثر این فرایند، خانواده ها از یکدیگر تفاوت پیدا می کند و بر طبق درجات مختلف حیثیت و یا ثروت یا قدرت در قشرهایی رتبه بندی شده قرار می گیرند.» (جولیوس گولد - ویلیام ل. کوکب، ۱۳۷۷، ص ۶۶۵)

از دیدگاه این نظریه پردازان، افراد اجتماع اینگونه درون نظام قشر بندی قرار می گیرند : « برای قرار دادن اشخاص در نظام قشر بندی، شاخص های ذهنی از قبیل ثروت، دارایی یا شغل، مورد استفاده واقع شده اند. » (همان ، ص ۶۶۶)

لازم به ذکر است که نامگذاری این تحقیق بر اساس اقشار و طبقات اجتماعی بر پایه نظریات جامعه شناسان علوم اجتماعی می باشد. « به معنای دقیق تر، طبقه اجتماعی به مجموعه کسانی اطلاق می شود که در پیوستاری اقتصادی، دارای موقعیت مشترکی هستند. مقصود از این پیوستار در مواردی، ثروت و درآمد و در موارد دیگر، مشاغل و حرفه های اجتماعی می باشد...» (همان ، ص ۵۶۸)

بنابراین در این پژوهش هر جا که از اقشار و قشرهای اجتماعی سخن گفته شده است، منظور همان شغل‌ها و حرفه‌های افراد اجتماع می‌باشد که از درون طبقات جامعه شکل می‌گیرد و شخصیت صاحبان آنان در گروه‌های شغل، بوجود می‌آید.

۱-۲ - بیان مسأله

در این پژوهش ما با مسائل اجتماعی و اقشار مختلفی که در اجتماع انسانی ایفای نقش می کنند ، مواجه هستیم ، بنابراین وقتی سخن از اجتماع به میان می آید ، ناخودآگاه سیاست هم که همیشه با اجتماع و اقشار اجتماعی همگام بوده است ، رقم می خورد .

مردم رنج دیده ملت ما بدون شک ، دچار سیاست زمامداران جامعه زمان خود بوده اند . نویسندگان و هنرمندان نیز مانند سایر اقشار جامعه ، پرورش یافته اندیشه ها و ارزشهای حاکم بر جامعه خود هستند و در آثار خود ، ویژگیهای اجتماعی ، سیاسی و فرهنگی جامعه عصر خود را ، منعکس می کنند . همان گونه که برخی از بزرگان ادبی ما بر روی سیاستمداران زمان خود تأثیر گذاشته اند ، سیاستمداران دوره های مختلف نیز ، بر روی شاعران ، نویسندگان و جامعه ما تأثیر گذاشته اند ، از تملق و اغراق برخی از شاعران و نویسندگان در مدح پادشاهان و حاکمان جبار و خودخواه در ادوار گذشته ، این تأثیر آشکار است .

حوزه کار این پژوهش ، بررسی و تحلیل اقشار اجتماعی در دو اثر « کلیله و دمنه » و « مرزبان نامه » است و نشان دادن این موضوع که این کتابها ، دو کتاب اخلاقی ، سیاسی ، اجتماعی و فرهنگی به شمار می روند که از انواع حکومت گرفته تا روابط اجتماعی و خانوادگی نیز ، در آنها مد نظر قرار گرفته است .

۱-۳ - اهداف تحقیق

۱- بررسی اقشار اجتماعی در دو اثر « کلیله و دمنه » و « مرزبان نامه » .

۲- شناخت و تعریف جامعی از قشربندی اجتماعی .

۳- شناخت طبقات و قشرهای مختلف اجتماعی در عصر مؤلفان .

۴- بررسی اوضاع اجتماعی و سیاسی ایران در عصر مؤلفان .

۱-۴- ضرورت تحقیق

از آنجا که انسان موجودی است اجتماعی و نیاز به آموزه های اجتماعی و شناخت اجتماع دارد ، مسأله و مجهول ما نیز در این پژوهش ، مشکلات و قشر های اجتماعی هستند ، لذا ضرورت پژوهش و تحقیق درباره اوضاع اجتماعی دوره های گذشته و شناخت اقشار گوناگون جامعه و اختلاف طبقاتی حاکم بر آن آشکار است .

بنابراین برای رسیدن به یک زندگی ایده آل و جامعه آرمانی ، همه ما انسانها ، نیاز به آگاهی از مشکلات جامعه در طول قرون گذشته داریم تا بتوانیم از آنان درس زندگی گرفته و یک جامعه عدالت محور بسازیم ، لذا اگر اقشار اجتماعی ، علم جامعه شناسی و فرهنگ و آداب و رسوم عصر جامعه گذشته را ندانیم و قول معروف « گذشتگان چراغ راه آیندگان هستند » را مد نظر قرار ندهیم ، هرگز نمی توانیم یک جامعه سالم داشته باشیم ، گذشته از آن قسمت هایی از تاریخ عصر مربوطه و آداب و رسوم و عقاید آن زمان ناشناخته باقی می ماند ، همچنین بررسی اقشار اجتماعی در آثار یاد شده ، پاره ای از مشکلات این متون را هموار می کند و مضاف بر آن ، ارزشهای اجتماعی ، ادبی و سیاسی دو کتاب مذکور را که از امتهات نثر ادبی فارسی ما به شمار می روند ، بیان می کند و از این طریق می توان این دو کتاب را از این دیدگاه هم به جامعه عرضه کرد تا نسل امروز و آینده بیشتر به فرهنگ و موارث گذشته خود پی ببرند و از نصایح و وصایای مندرج در متن آنها ، ره توشه ای برای زندگی سالم و انسانی خود بیندوزند .

۱-۵- پیشینه نظری و تجربی تحقیق

الف - چکیده تحقیقات انجام شده در ایران

تا آنجا که تحقیق شده و اطلاع حاصل آمده است ، در این زمینه کتاب یا مقاله و تحقیقی مستقل مشاهده نشده است . اما پژوهشهای مشابهی انجام گرفته است از جمله پژوهشی تحت عنوان : «قشربندی اجتماعی در شعر حافظ » به قلم مرحوم ، دکتر محمودروح الامینی در سال ۱۳۶۸ انجام شده است که در این تحقیق ، قشرها و اصناف اجتماعی در دیوان حافظ بررسی شده و به ترتیب مقام ذکر شده اند از جمله : شاهان ، وزیران ، صاحبان دیوان ، مفتیان ، قاضیان و صوفیان ، وی می افزاید که از گروههایی بحث شده است که به قول حریری به « امارت » می پردازند . اما از اقشاری که به تجارت ، کشاورزی و یا صناعات دیگر می پردازند، به ندرت می توان سراغ گرفت .

همچنین ، پایان نامه ای از آقای حسن باقریان با عنوان « قشربندی اجتماعی در اشعار سنایی » نیز در همین زمینه انجام گرفته است که در اسفند ماه ۱۳۹۰ در دانشگاه شهید باهنر کرمان از آن دفاع شده است .

در این پایان نامه ، اغلب اقشار اجتماعی بررسی شده که تقریباً می توان گفت از همه نوع شغل و حرفه ای سخن به میان آمده است اما در مورد بعضی از آن حرفه ها اندک توضیحی داده شده و برخی فقط در حدود چند سطر کوتاه ، بررسی شده است .

ب - چکیده تحقیقات انجام شده در خارج از ایران

تحقیق یا پژوهشی که به طور مستقیم به اثر مورد پژوهش مرتبط باشد ، یافت نگردید .

۱-۶- روش اجرای تحقیق

الف - نوع تحقیق بر اساس طرح تحقیق و اهداف تحقیق

این پژوهش از نمونه پژوهش کتابخانه ای است و بر مبنای سندکاوی منابع مرتبط با موضوع ، انجام می گیرد . پژوهشگر این تحقیق پس از تحلیل ، طبقه بندی و جستجوی منابع مورد نیاز ، نکات لازم را فیش برداری کرده و نتایج فراهم آمده را پس از بررسی ، ثبت خواهد کرد .

ب - شیوه های جمع آوری داده ها

۱- شناخت منابع متناسب و مرتبط با موضوع بحث .

۲- مطالعه منابع و فرآیند فیش برداری .

۳- تنظیم طبقه بندی یافته ها .

۴- تحلیل داده ها و استنتاج یافته ها .

پ - ابزار های تحقیق

۱- کتاب و کتابخانه .

۲- مقاله ها و یافته های مرتبط با موضوع .

۳- بهره گیری از راهنمایی و مشاوره های استادان محترم زبان و ادبیات فارسی و علوم اجتماعی .

ت - فهرست فعالیت های مورد نیاز برای اجرای تحقیق به

ترتیب زمانی

۱- انتخاب موضوع .

۲- جستجوی منابع مورد نیاز .

۳- مطالعه جامع منابع و فیش برداری .

۴- دسته بندی فیش ها و تحلیل آنها .

۵- تحریر اولیه متن تحقیق .

۶- بازخوانی ، اصلاح و بازنویسی .

۷- تنظیم مقدمات ، فهرست ها و عنوان بندی .

۱-۷ - استفاده کنندگان از تحقیق

۱- دانشجویان زبان و ادبیات فارسی و علوم اجتماعی ، پژوهشگران و استادان .

۲- دانشگاه ها و مراکز پژوهشی .

۳- علاقه مندان به مطالعات ادبی و تحقیقات جامعه شناسی و تاریخی .

۱-۸ - فرضیه های تحقیق

۱- در کتاب کلیله و دمنه و مرزبان نامه، از اغلب اقشار و شغل های اجتماعی سخن گفته شده است .

۲- این دو کتاب به دلیل نزدیکی سبک و دوره ، اغلب در یک دسته بندی قرار می گیرند .

۳- قشر بندی اجتماعی از گذشته تا کنون در جوامع بشری وجود داشته است .

۴- جامعه و سیاست پیوندی تنگاتنگ و ناگسستنی با یکدیگر دارند .

۱-۹- تعریف برخی مفاهیم مطرح شده در سؤال یا فرضیه

های تحقیق

کلیله و دمنه

کتابی است در قالب فابل به قلم نصرالله منشی که در قرن ششم تحریر یافته است . کیفیت جمع آوری و مولد و منشأ آن به طور مفصل در این تحقیق بحث شده است ، این کتاب از امهات کتب فارسی بوده و نظر بسیاری از ادیبان و پژوهشگران قرون گذشته و معاصر را به خود جلب کرده است که از هر قشری از اجتماع بشری ، مخاطب و مطالعه کننده دارد .

مرزبان نامه

کتاب دیگری است در قالب فابل که به همان شیوه^۱ کلیله و دمنه ، نگارش یافته است . اصل این کتاب در اواخر قرن چهارم هجری ، بوسیله^۲ یکی از شاهزادگان طبرستان به نام ، مرزبان بن رستم بن شروین ، به زبان طبری تألیف شده که در اواخر قرن ششم و اوایل قرن هفتم ، به فاصله^۳ اندکی دوبار به نثر فارسی ترجمه شده است بدون آنکه این دو مترجم از کار یکدیگر ، آگاهی داشته باشند و در نیمه^۴ اول قرن هفتم هجری با خامه^۵ نویسنده و گوینده^۶ توانا سعدالدین وراوینی از گویش طبری باستان به زبان پارسی دری ترجمه شد . به دلیل نزدیکی سبک آن به کتاب « کلیله و دمنه » و شباهت بسیاری که در موضوع و مفاهیم این دو کتاب دیده می شود ، این دو اثر با هم ، بررسی گردید .